

Azərbaycanın xarici siyasətinin uğurları

Azərbaycan islam həmrəyliyini möhkəmləndirən ölkədir

Son illərdə Azərbaycanın həm Avropanın, həm də Asiya-nın müxtəlif regionlarında yerləşən dövlətləri ilə ikitərəfli əlaqələri ölkəmizi qitələrarası qovşağa çevirib. Eyni zamanda ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi Azərbaycanın xarici siyasətinin vacib istiqamətlərindən biridir.

Eləcə də Avrasiyanın bir çox ölkəsi siyasi və iqtisadi çəkisi getdikcə daha da artan Azərbaycanla əməkdaşlıqlarını dərinləşdirməkdə maraqlıdır. Buna görə ki, Azərbaycanın sıx dostluq və qardaşlıq əlaqələri qurduğu, qarşılıqlı münasibətləri strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksələn ölkələrin sayı artır.

Son illərdə isə türk dünyası və islam ölkələri ilə əlaqələr özünün yüksəliş mərhələsinə qədər qayıb. Prezident İlham Əliyev ölkəmizin xarici siyasətini dəyərləndirərək türk dünyası ilə münasibətlərin daha da möhkəmləndiyini, islam ölkələri ilə əlaqələrin getdikcə daha da gücləndiyini bildirir. Bu ölkələrdən biri də qardaş Pakistandır.

Bəllidir ki, iki ölkə arasında möhkəm dostluq və qardaşlıq təməlləri üzrə qurulmuş strateji tərəfdaşlıq münasibətləri yüksək səviyyədədir. Hər iki ölkə həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli platformalarda bir-birinə daim dəstək göstərir və əlaqələr bütün sahələrdə sürətlə inkişaf edir.

Azərbaycan və Pakistan arasında əməkdaşlıqda dost ölkələrimizin bir-birinin haqq işini fəal

şəkildə müdafiə etməsi xüsusi yer tutur. Vaxtilə Ermənistan Azərbaycan ərazilərini işğal etdiyinə görə Pakistan bu ölkə ilə diplomatik əlaqələr qurmayan və onun müstəqilliyini tanımayan dövlətlərdən biridir.

İlham Əliyevin iyulun 11-12-ni əhatə edən dövlət səfəri isə Azərbaycan və Pakistan arasındakı strateji tərəfdaşlıq münasibətlərinin daha da gücləndirilməsi və bütün sahələr üzrə əməkdaşlığın hərtərəfli genişləndirilməsi baxımından tarixi önəm kəsb etdi.

32 illik uğurlu diplomatik münasibətlər

Pakistan Azərbaycanın müstəqilliyini ilk tanyan (12 dekabr 1991-ci il) dövlətlərdən biri olub. İki ölkə arasında diplomatik əlaqələr 1992-ci il iyunun 9-da qurulub. Həmin dövrdən sonra iki ölkə arasında əlaqələr daim inkişaf etdirilib və bugünkü strateji mütəfəqitlik səviyyəsinə yüksəlib. 1993-cü ilin martında Pakistanın Bakıda, 1997-ci ilin avqustunda isə Azərbaycanın İslamabadda səfirlikləri təsis edilib.

Azərbaycan və Pakistan arasında müqavilə-hüquq bazası kifayət qədər genişdir. İndiyə qədər 38 sənəd imzalanıb, 25 sənəd layihəsinə isə hazırda baxılmaqdadır.

İlham Əliyevin bu səfəri zamanı isə iki dost ölkə arasında müxtəlif sahələri əhatə edən 15 sənəd imzalanıb.

Azərbaycandan başqa heç bir ölkə bunu etməyib

1995-ci ilin oktyabrında Bakıda "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Pakistan İslam Respublikası Hökuməti arasında hökumət səviyyəsində Azərbaycan-Pakistan Birgə Komissiyasının yaradılması haqqında Protokol" imzalanıb, 2000-ci ildə isə Birgə Komissiyanın 1-ci iclası keçirilib. Bununla da iki ölkə arasında iqtisadi münasibətlərin əsası qoyulub.

Azərbaycan ilə Pakistan arasında iqtisadi və ticarət sahələrində aktivlik ikitərəfli münasibətlərin səviyyəsinə uyğun deyil. Bununla belə bu sahədə də əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi üçün böyük potensial var. 2023-cü ildə iki ölkə arasında ticarət dövriyyəsinin həcmi 27 milyon ABŞ dolları təşkil edib. Pakistan tərəfi Azərbaycan şirkətlərinin bu ölkəyə sərmayə qoymasında çox maraqlıdır.

Hazırda Azərbaycanda 3600-dən çox Pakistan şirkəti qeydiyyatda alınıb və onlar sənaye, kənd təsərrüfatı, tikinti, ticarət, nəqliyyat və xidmət sahələrində aktiv fəaliyyət göstərir. Pakistan şirkətləri işğaldan azad edilmiş ərazilərdə yenidənqurma və bərpa işlərində iştirak üçün də müraciət ediblər. Azərbaycan Pakistan ilə iqtisadi-ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsinə vacib hesab edir.

Prezident İlham Əliyevin tapşırığı ilə, Pakistandan idxal olunan düyü məhsullarının idxal rüsumunu birtərəfli güzəşt tətbiq edilməklə 2027-ci il dekabrın 31-dək 15 faizdən 0 faizə endirilib.

Iyulun 11-də İslamabadda İlham Əliyevin Pakistan İslam Respublikasının Baş naziri Məhəmməd Şəhbaz Şərif ilə keçirilən geniş tərkibdə görüşdə bu məsələyə xüsusi olaraq toxunulub.

Şəhbaz Şərif buna görə İlham Əliyevə təşəkkür edərək bildirib: "Pakistanın xeyrinə böyük lütfünüzə - düyü ixracına görə mən necə təşəkkür etməyə bilərəm. Həç bir gömrük rüsumu yoxdur, düyü ixracı rüsumdan tamamilə azad

olunub. Azərbaycandan başqa heç bir ölkə bunu etməyib. Məhz buna görə biz bu unikal əlaqələrdən bu qədər məmnunuq".

Bu dostluq, qardaşlıq yeni deyil

Baş nazir onu da bildirib ki, Azərbaycan xalqı Pakistan xalqını sevir. Qarşılıqlı olaraq Pakistan xalqı da Azərbaycan xalqına çox minnətdardır. Bu, sanki bir qəlbə döyünən iki ürəkdir. Bu dostluq, qardaşlıq yeni deyil, onillikləri əhatə edir. Pakistan həmişə hər məsələdə Azərbaycanın yanında olub və Azərbaycan da hər zaman bütün hallarda Pakistanın yanındadır.

Şəhbaz Şərif hətta Azərbaycana səfəri zamanı onun şərafinə verilən ziyafətdə yediyi yeməyin dadını da unutmayıb: "2023-cü ildə mənə Azərbaycana dəvət etdiyiniz çox yaxşı xatirədir. Səxavətiniz və çox səmimi qonaqpərvərliyinizlə bağlı o xoş anları hələ də xatırlayıram. Nəhar zamanı ləziz yeməyiniz hələ də xatirədir. Kaş onun dadına bir də baxa bilərdim. Lakin bunun üçün Sizin möhtəşəm ölkənizi yenə də ziyarət etməliyəm. İnşallah, noyabr ayında gələcəyəm".

O, Pakistanın Qarabağ məsələsində həmişə Azərbaycanın mövqeyini dəstəklədiyini və heç vaxt bu dəstəyi dayandırmadığını vurğulayıb. Baş nazir hesab edir ki, bu, dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin gücüdür. İlham Əliyevin Pakistanla səfəri isə mövcud vəziyyəti daha da gücləndirəcək, münasibətləri transformasiya edəcək.

Tərəfdaşlığımızın təməlini qardaşlıq təşkil edir

Geniş tərkibli görüşdə çıxış edən Prezident İlham Əliyev isə bildirdi ki, tərəfdaşlığımızın təməlini qardaşlığımız, Pakistan və Azərbaycan xalqlarının bir-birinə münasibətdə qardaşlıq hissləri təşkil edir. İki qardaş ölkə həmişə çətin zamanlarda bir-birinin yanında olub. 2020-ci ildə Votən müharibəsi zamanı Pakistan öz bəyanatları ilə Azərbaycana açıq şəkildə siyasi dəstək verən ölkələrdən biri idi və Azərbaycanın ərazi bütövlüyü ilə bağlı mövqeyini birmənalı şəkildə ifadə edirdi.

Azərbaycanın da Cəmmu və Kəşmirə bağlı mövqeyi yaxşı məlumdur. Azərbaycan BMT Təhlükəsizlik Şurasının bu məsələ ilə bağlı qətnamələrinin yeriinə yetirilməsinə dəstəkləyir: "Haqq Sizin tərəfinizdədir, əda-

lət, beynəlxalq hüquq Sizin tərəfinizdədir. Azərbaycan öz mövqeyini birmənalı şəkildə ifadə edən və öz mövqeyini müdafiə edən ölkələrdən biridir".

Azərbaycan-Pakistan əlaqələri yüksək inkişaf dövrünü yaşayır

Iyulun 12-də İslamabadda İlham Əliyevin Pakistan İslam Respublikasının Prezidenti Asif Əli Zərdari ilə geniş tərkibdə görüşü olub. Görüşdə ölkələrimiz arasında siyasi əlaqələrin yüksək səviyyədə olmasından məmnunluq ifadə edildi. Pakistanın və Azərbaycanın daim bir-birini dəstəkləməsi, xüsusilə torpaqlarımız otuz il ərzində işğal altında olduğu dövrdə Pakistanın ölkəmizə siyasi dəstəyi, Azərbaycanın haqlı və ədalətli mövqeyini müdafiə etməsi, beynəlxalq hüququn prinsiplərini rəhbər tutması yüksək qiymətləndirildi. Hazırda ölkələrimiz arasında iqtisadi-ticarət əlaqələrinin daha da genişləndirilməsi üçün yaxşı potensialın olduğu vurğulandı. Prezident Asif Əli Zərdari Azərbaycanın COP29-a evsahibliyi etməsi münasibətilə Prezident İlham Əliyevə təbrik etdi. Dövlətimizin başçısı da Pakistan Prezidentini COP29-a dəvət etdi. Söhbət zamanı ölkələrimiz arasında iqtisadi-ticarət əlaqələrinin, investisiya sahəsində əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsi məsələləri müzakirə olundu.

Səfər çərçivəsində İlham Əliyev iyulun 12-də İslamabadda Pakistan Hərbi Hava Qüvvələrinin Nur Xan bazasının ərazisindəki "Milli Aerokosmik Elm və Texnologiya Parkı"nda hərbi sergi ilə tanış oldu.

Əminliklə deyə bilərik ki, bu gün Azərbaycan-Pakistan münasibətləri üçün hər iki ölkənin dövlət rəhbərlərinin söyləri nəticəsində özünün ən yüksək inkişaf dövrünü yaşayır. Azərbaycanın Vətən müharibəsində qələbəsi və antiterror tədbirləri nəticəsində öz suverenliyini tam bərpa etməsi ilə Cənubi Qafqazda yaranan yeni realılıqların və əməkdaşlıq imkanları ikitərəfli və çoxtərəfli əlaqələrin dərinləşməsi istiqamətində yeni perspektivlər açır. Prezident İlham Əliyev Pakistanla dövlət səfəri ölkələrimiz arasındakı ikitərəfli münasibətlərə yeni məzmun və keyfiyyət gətirəcək, qarşılıqlı əməkdaşlığın daha geniş sahələri əhatə etməsinə və uzunmüddətli dövrdə dərinləşməsinə təmin edəcək.

Rəşad BAXŞƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Əbədi mütəfəqitlik

Azərbaycan və Pakistan arasında imzalanmış sənədlər münasibətləri yeni səviyyəyə yüksəldəcək

"Prezident İlham Əliyevin Pakistan İslam Respublikasına dövlət səfəri Prezidentin təyinatı ilə qardaş ölkəyə ənənədən beynəlxalq arenada böyük rezonansa səbəb oldu. Pakistanın qırclarının Azərbaycan liderinin təyinatını müsbət etməsinə əks etdirən kadrların mayımları hər kəsin diqqət mərkəzində oldu".

Bu sözləri "Azərbaycan" qəzetinə açıqlamasında Milli Məclisin deputatı Müşfiq Cəfərov deyib. Deputat bildirib ki, Pakistanın Baş naziri Məhəmməd Şəhbaz Şərifin Prezident İlham Əliyev İslamabadın hava limanındaca şəxsən yüksək səviyyədə qarşılama, keçirilən görüşlər, imzalanan sənədlər, dostluq və qardaşlığa əsaslanan bəyanatlar bu mütəfəqitliyin əbədi olacağından xəbər verir. Dövlət başçısının Pakistan İslam Respublikasına dövlət səfəri çox mühüm hadisələrlə yadda qaldı. Pakistanla Azərbaycan arasında qardaşlıq münasibətlərinin təməli bu gün deyil, çoxdan qoyulub. İkitərəfli və çoxtərəfli münasibətlər Azərbaycan və Pakistan hər zaman bir-birini dəstəkləyir. Pakistan Ermənistanın işğalçılıq siyasətinə görə onunla heç bir diplomatik münasibət qurmayan dövlətlərdən biridir və bu addım ölkəmiz tərəfindən yüksək qiymətləndirilib. "Dövlətimiz də öz növbəsində Cəmmu və Kəşmir məsələsində birmənalı dəstəyini Pakistandan heç vaxt əsirgəməyib. Prezident İlham Əliyev də öz çıxışında qeyd etdi ki, Kəşmirdəki qardaşlarımızla çiyin-çiyinə dayanacağıq, beynəlxalq hüquqa sadıq qalmaqda davam edəcəyik, ədalətin tərəfində olacağıq", - deyərək deputat xatırladı.

O qeyd edib ki, səfər çərçivəsində imzalanan sənədlər yüksək səviyyədə olan ikitərəfli münasibətləri daha yeni bir səviyyəyə qaldıracaq. Bu görüşdən sonra əminliklə deyə bilərik ki, qardaş ölkələr arasındakı investisiyalar və ticarət dövriyyəsi dəfələrlə artacaq.

Azərbaycan-Türkiyə-Pakistan üçtərəfli formatından danışan deputat bildirib ki, 44 günlük müharibə zamanı bu üçtərəfli format smaqdan uğurla keçərək özünü təsdiqləyib: "Azərbaycan üçün Türkiyə və Pakistanın mədəni-siyasi dəstəyi böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bu dəstəyin müharibədən sonrakı dövrdə də davam etməsi cəmiyyətimiz tərəfindən hər zaman yüksək qiymətləndirilir".

Əsmər QARDAŞXANOVA,
"Azərbaycan"

Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə nüfuzunun artması müxtəlif dövlətlərlə münasibətlərə müsbət təsir göstərir, onları strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə qaldırır. Bu ölkələrdən biri də Azərbaycanın sıx dostluq və qardaşlıq əlaqələri olan Pakistandır. İkitərəfli əlaqələr siyasi, iqtisadi və humanitar sahələrdə fəal inkişaf edir.

arasında iqtisadi əlaqələrin inkişafına necə təsir edəcək?

- Prezident İlham Əliyevin Pakistanla səfəri ikitərəfli əlaqələrin möhkəmləndirilməsində mühüm mərhələ oldu. Ticarət, texnologiya və turizm sahələrində əsas sazişlərin imzalanması iqtisadi əməkdaşlığın artırılmasına yönəlib. İkitərəfli investisiyaların 2 milyard dollara çatdırılması öhdəliyi əhəmiyyətli qarşılıqlı artım potensialını vurğulayır. Bu səfər texnologiya mübadilə və turizmin inkişafına tökən verir, Azərbaycan və Pakistan arasında güclü iqtisadi tərəfdaşlığı təşviq edir.

- Rəsmi Bakı ilə İslamabad arasında iqtisadi əlaqələrin hazırkı səviyyəsini necə qiymətləndirirsiniz?

- Bakı ilə İslamabad arasında iqtisadi əlaqələrin hazırkı səviyyəsi sabitdir və sürətlə inkişaf edir. Azərbaycan və Pakistan arasında ticarət dövriyyəsi iki dəfədən çox artaraq 2020-ci ildəki 13,283 milyon dollardan 2022-ci ildə 28,1 milyon dollara çatıb, 2023-cü ildə isə 100 milyon

dolları ötüb. Pakistan düyüsü üçün xüsusi qaydaların tətbiqi qərarı ikitərəfli ticarət artımına tökən verir. Preferensial Ticarət Sazişi və Transiz Ticarət Sazişi başa çatdıqdan sonra hər iki ölkə ticarətinin liberalləşdirilməsinə dəstək verəcək. Proqnoz nikbindir, bu da iqtisadi əməkdaşlığın yaxşı perspektivlərindən xəbər verir.

- Prezident İlham Əliyevin Pakistanla səfəri zamanı bir sıra mühüm sazişlər və anlaşma memorandumları imzalanıb. Bunlar ölkələrimiz arasında münasibətlərin inkişaf səviyyəsinə necə təsir edəcək?

- Prezident İlham Əliyevin Pakistanla səfəri zamanı müxtəlif sektorlar, o cümlədən ticarət, turizm, elm və texnologiya, mədəni mübadilə sahələrində 15 mühüm saziş və anlaşma memorandumları imzalanıb. Bu sazişlər Azərbaycan və Pakistan arasında strateji tərəfdaşlığı əhəmiyyətli dərəcədə genişləndirəcək və gücləndirəcək. Onlar güclü tərəfdaşlıq nümayiş etdirərək gələcək əməkdaşlıq və birgə müəssisələr üçün möhkəm zəmin yaradır. Bu əməkdaşlıq iki ölkə arasında

əlaqələrin daha da möhkəmlənməsinə, qarşılıqlı fayda üçün yeni imkanlar yaradacaq.

- Pakistanın Baş naziri Məhəmməd Şəhbaz Şərif deyib ki, "məqbul və faydalı olan sahələrdə əməkdaşlığa, birgə sərmayəyə keçməyin vaxtı çatıb". İqtisadiyyatımızın hansı sahələri Pakistana maraqlandırır?

- Baş nazir Şəhbaz Şərif qarşılıqlı faydalı sahələrdə əməkdaşlıq və birgə investisiyaların zəruriliyini vurğuladı. Əsas sektorlara enerji, kənd təsərrüfatı, informasiya texnologiyaları və infrastruktur daxildir. Hər iki ölkənin liderləri arasında aparılan geniş tərkibli danışıqlar ticarətin genişləndirilməsi, investisiyaların təşviqi və yeni imkanların açılmasına diqqət yetirməklə ikitərəfli münasibətlərin yaxşılaşdırılmasına yönəlib. Hər iki ölkə iqtisadi əlaqələri dərinləşdirməyə və strateji əməkdaşlıq vasitəsilə qarşılıqlı rifahla nail olmağa sadıqdır.

- Azərbaycan düyü ixracı baxımından Pakistana böyük xidmət göstərir. İki ölkə arasında ticarətdə hansı mal növləri liderlik edir?

- Azərbaycan Pakistandan düyü

ixdalını əhəmiyyətli dərəcədə dəstəklədi, onu 15 faizlik idxal rüsumundan azad etdi. İki ölkə arasında aparıcı ticarət malları arasında Pakistanın pambıq toxumları, meyvələr, idman malları və kimyəvi maddələr var. Hər iki ölkə növbəti onillikdə mütarəqqi və qarşılıqlı faydalı əlaqələri inkişaf etdirməyə sadıqdır. Bu strategiya ticarəti genişləndirmək, birgə inkişafı və əməkdaşlığı təşviq etmək məqsədi daşıyır.

- Səfər zamanı tərəflər ikitərəfli ticarətin genişləndirilməsi barədə razılığa gəliblər, güzəştli ticarət sazişi imzalanıb. Bu saziş beynəlxalq ticarətdə tərəflərə belə sazişdə iştirak etməyən üçüncü ölkələrə nisbətən müəyyən üstünlüklər verir. Sizi, tərəflər ticarət dövriyyəsinin artırmaq üçün hansı addımları atmalıdırlar?

- Ölkələr arasında Preferensial Ticarət Sazişi imzalandı. Bu sazişdə Pakistan və Azərbaycan qarşılıqlı faydalı layihələrə ikitərəfli investisiyaların 2 milyard dollara çatdırılması məqsədini vurğuladı. Hazırkı 100 milyon dollardan ikitərəfli investisiyaların artırılmasına dair razı-

laşma inkişaf və tərəqqi yolunda irəliləyiş doğru müsbət addımdır. Ölkələrimiz ticarət dövriyyəsinin artırmaq üçün bu yaxınlarda imzalanmış güzəştli ticarət sazişinin həyata keçirilməsinə diqqət yetirməlidirlər. Addımlara tariflərin aşağı salınması, gömrük prosedurlarının sadələşdirilməsi, logistika və nəqliyyat əlaqələrinin yaxşılaşdırılması daxildir. Özəl sektor tərəfdaşlıqlarının və birgə müəssisələrin təşviqi də investisiyaların artmasına kömək edəcək.

- Səfər zamanı enerji, infrastruktur, rabitə və bir çox digər sahələrdə bir sıra layihələrə baxış keçirilib. Son illər ölkələrimiz arasında hansı mühüm iqtisadi layihələr həyata keçirilib?

- Son illər Pakistan və Azərbaycan iqtisadi əməkdaşlıqda, xüsusilə enerji sahəsində mühüm irəliləyişlər əldə ediblər. "Pakistan LNG Limited" (PLL) və Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR) mayeləşdirilmiş təbii qazın ilk yükünü 2023-cü ilin dekabrında uğurla çatdırdı. Hər iki ölkə həmçinin bərpalanan enerji layihələrini və Pakistanda neft emalı zavodunun tikintisi ilə bağlı potensial əməkdaş-

lıqı araşdırır. Hazırda Azərbaycan Pakistana neft-kimyə məhsulları və karbamid gübrələri tədarük edir və bu ixracı genişləndirməyi planlaşdırır. Bundan əlavə, ölkələr ticarət məhsuluna diqqət yetirməlidirlər. İnformasiya texnologiyaları, kənd təsərrüfatı, nəqliyyat və təhsil sahələrində əməkdaşlığı genişləndirməyə çalışırlar.

- Bu ilin noyabrında Bakıda keçiriləcək COP29-də gözləntiləriniz nədir? Ölkələrimiz "yaşıl enerji"nin inkişafı sahəsində necə əməkdaşlıq edə bilər?

- Bakıda keçiriləcək COP29 inkişaf etməkdə olan ölkələr, o cümlədən Pakistan üçün əlamətdar hadisədir. Baş nazir Məhəmməd Şəhbaz Şərif Prezident Əliyevin rəhbərliyinə inamını ifadə edərək, iqlim məsələlərində mənalı nəticələr gözlədiyini bildirib. Pakistan ortaq fürsət və məsuliyyət kimi COP29-un Azərbaycanla keçirilməsini dəstəkləyir. Hər iki ölkə davamlı təşəbbüsləri təşviq etmək üçün "yaşıl enerji"nin inkişafı üzrə əməkdaşlıq edir. Azərbaycanın COP29-a evsahibliyi etməkdə əldə etdiyi uğur Pakistanın qarşılıqlı nailiyyəti kimi qiymətləndiriləcək.

MƏRKƏZİ SEÇKİ KOMİSSİYASINDA

Milli Məclisə seçkilərdə deputatlığa namizədlərin qeydə alınmasının əsasları, qaydaları və qeydə alınmış namizədin statusu

Suverenliyimizin və ərazi bütövlüyümüzün tam bərpa olunmasından sonra 2024-cü il sentyabrın 1-də keçiriləcək Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənkonar seçkilər istər ölkə daxilində, istərsə də xaricdə böyük maraq və diqqətlə qarşılanır. Seçkilərin təyin olunmasından qısa zaman keçməsinə baxmayaraq, 22 siyasi partiyanın səlahiyyətli nümayəndəsinin, eləcə də maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndələrinin Mərkəzi Seçki Komissiyasında (MSK) qeydə alınması, namizədliyi özü və siyasi partiyalar tərəfindən irəli sürülən şəxslərin sayı bunu deməyə əsas verir.

Seçki prosesi bir-birinin ardınca gələn ayrı-ayrı mərhələlərdən ibarətdir. Hər bir mərhələnin də özünəməxsus xüsusiyyətləri var. Belə mərhələlərdən biri də namizədlərin qeydə alınmasıdır. Seçki prosesinin bu mərhələsi deputatlığa namizədliyin irəli sürülməsinin təsdiq olunmasından sonrakı hüquqi prosedurları özündə əks etdirir. Bunlar, ilk növbədə, deputatlığa irəli sürülmüş namizədin müdafiəsi üçün seçici imzalarının toplanması, onun rəsmiləşdirilməsi, namizədin qeydə alınması üçün zəruri olan digər seçki sənədlərinin hazırlanması və müvafiq seçki komissiyasına təqdim olunmasını əhatə edir. Sözügedən addımların atılması, o cümlədən bu prosesin məntiqi nəticəsi kimi namizədin qeydə alınması Seçki Məcəlləsinin 56-60, 147 və 148-ci maddələrini, eyni zamanda MSK-nın "Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə seçkilər zamanı təsdiq edilmiş deputatlığa namizədin müdafiəsi üçün seçici imzalarının toplanması və dairə seçki komissiyasına təqdim edilməsi qaydaları haqqında" təlimatı ilə tənzimlənir.

Deputatlığa namizədin qeydə alınması üçün zəruri olan ilk seçki hərəkəti namizədin müdafiəsi üçün seçici imzalarının toplanmasıdır ki, seçki qanunvericiliyi bununla bağlı bir sıra qaydalar müəyyənləşdirib. Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, bu qaydaların

pozulması namizədin qeydə alınmasından imtinaya səbəb ola bilər. Seçki Məcəlləsinin tələbi nə görə, hər bir namizədin müdafiəsi üçün müvafiq seçki dairəsinin ərazisindən azı 450 seçici imzası toplanmalıdır. Qanunvericiliyə görə bir seçici birdən artıq namizədin müdafiəsi üçün imza ata bilər. Namizədin müdafiəsi üçün imza etmək könüllüdür və seçicinin hər hansı bir vasitə ilə bu hüququnu reallaşdırmasına mane olmaq qadağandır. Eyni zamanda bunu da bilmək vacibdir ki, seçiciləri imzaya görə mükafatlandırmaq yolverilməzdir. Həmin qadağalara əməl olunmaması müvafiq məhkəmə tərəfindən təsdiqlənərsə, bu, toplanmış imzaların etibarsız sayılması və namizədin qeydiyyatından imtina üçün əsas ola bilər. Seçici imzalarını namizədin özü, səlahiyyətli nümayəndələri, həmçinin Azərbaycan Respublikasının 18 yaşına çatmış aktiv seçki hüququ olan hər bir vətəndaş toplaya bilər. Lakin dövlət orqanlarının, bələdiyyə qurumlarının, mülkiyyət formasından asılı olmayaraq hüquqi şəxslərin imza toplanmasında iştirakına yol verilmir.

Namizədin müdafiəsi üçün seçici imzaları tədris müəssisələrində, yaşayış yerlərində, eləcə də qanunla seçkiqabağı təşviqat aparılmasının qadağan edilmədiyi digər yerlərdə toplanma bilər. Məlumat üçün bildirək ki, dairə seçki komissiyaları imza vərəqələrini və digər seçki sənədlərini müəyyən olunmuş müddətdə hər gün saat 9:00-dan 18:00-a qədər qəbul edir. Sənədlər qəbul olunarkən imza vərəqələri olan hər bir qovluq möhürlə təsdiqlənir, təqdim olunmuş imza vərəqələrinin və imzaların sayının seçici imzalarının toplanmasının yekunu haqqında protokolla uyğunluğu yoxlanılır, daxil olma tarixi və vaxtı göstərilənlər sənədlərin qəbulu barədə yazılı arayış tərtib edilir. Arayış dairə seçki komissiyasının katibi və imza vərəqələrini, digər seçki sənədlərini dairə seçki komissiyasına təqdim edən şəxs tərəfindən imzalanır, təsdiqlənir və bir nüsxəsi seçki sənədlərini təqdim edən şəxsə verilir.

Artıq iyulun 13-dən etibarən namizədin qeydə alınması üçün müvafiq sənədlərin dairə seçki komissiyalarına təqdim olunmasına başlanılıb. İmza vərəqələri seçki qanunvericiliyinə uyğun olaraq doldurulduqdan sonra namizədin qeydə alınması üçün digər seçki sənədləri ilə birlikdə avqustun 2-si saat 18:00-dək aidiyyəti dairə seçki komissiyasına təqdim edilməlidir. Digər seçki sənədləri dedikdə, qanunvericiliklə tələb olunan seçici imzalarının toplanması haqqında MSK-nın müəyyənləşdirdiyi formada tərtib edilmiş yekun protokollun 2 nüsxəsi, irəli sürülmüş namizədin öhdəlik ərizəsindəki məlumatlarda dəyi-

şikliklər barədə bildiriş, namizədin seçkilərin təyin edildiyi gündən əvvəlki birillik dövrü əhatə edən gəlirlərinin miqdarı və mənbələri haqqında məlumat, gəlirlər barədə məlumatların alındığı təşkilatlardan həmin gəlirlərin illik cəmi barədə arayış, mülkiyyət hüququ əsasında namizəddə məxsus əmlak barədə məlumat, seçici imzalarının toplanması üçün sənədlərinin toplanması haqqında məlumatlar da göstərilənlər namizədin ilk maliyyə hesabatı nəzərdə tutulur.

MSK-nın 2024-cü il 29 iyun tarixli 15/55 sayılı Qərarına əsasən, namizədiyin qeydə alınması məsələsinə MSK-da baxılması zərurəti yarandıqı halda imza vərəqələrindəki ekspertlər daxil edilib. Eyni zamanda dairə seçki komissiyalarında da deputatlığa namizədin qeydə alınması üçün təqdim edilmiş imza vərəqələrində olan imzaların və digər sənədlərdəki məlumatların düzgünlüyünü yoxlamaq məqsədilə ekspertlərdən ibarət işçi qrupu yaradılıb. Hər bir deputatlığa namizədin imza vərəqələrində və digər seçki sənədlərində olan məlumatların yoxlanılması nəticələri haqqında müvafiq ekspert rəyləri hazırlanır və həmin rəylər əsasında işçi qrupunun rəhbəri tərəfindən protokol və qərar layihəsi tərtib edilir, imzalanır, namizəd barəsində qərar qəbul olunması üçün dairə seçki komissiyasına təqdim edilir.

Təqdim edilmiş sənədlərdə səhvlər və pozuntular varsa və bunlar qəsdən edilməyibsə, namizəd və ya səlahiyyətli nümayəndələr tərəfindən yenidən pozulması da qeydiyyata alınmayacaq. Təqdim edilmiş sənədlərdəki məlumatların düzgünlüyünü yoxlamaq məqsədilə ekspertlərdən ibarət işçi qrupu yaradılıb. Hər bir deputatlığa namizədin imza vərəqələrində və digər seçki sənədlərində olan məlumatların yoxlanılması nəticələri haqqında müvafiq ekspert rəyləri hazırlanır və həmin rəylər əsasında işçi qrupunun rəhbəri tərəfindən protokol və qərar layihəsi tərtib edilir, imzalanır, namizəd barəsində qərar qəbul olunması üçün dairə seçki komissiyasına təqdim edilir.

Namizədin qeydə alınması Məcəlləsinin 55-ci maddəsinin tələblərinin xəbərdarlıq edildikdən və ya cərimə tətbiq olunandan sonra sözügedən subyektlər tərəfindən yenidən pozulması da qeydiyyata alınmayacaq. Təqdim edilmiş sənədlərdəki məlumatların düzgünlüyünü yoxlamaq məqsədilə ekspertlərdən ibarət işçi qrupu yaradılıb. Hər bir deputatlığa namizədin imza vərəqələrində və digər seçki sənədlərində olan məlumatların yoxlanılması nəticələri haqqında müvafiq ekspert rəyləri hazırlanır və həmin rəylər əsasında işçi qrupunun rəhbəri tərəfindən protokol və qərar layihəsi tərtib edilir, imzalanır, namizəd barəsində qərar qəbul olunması üçün dairə seçki komissiyasına təqdim edilir.

Milli Məclisə seçkilər zamanı dövlət orqanlarında, bələdiyyə qulluğunda və ya mediada çalışan qeydə alınmış namizədlər seçki kampaniyasında iştirak etdikləri müddətdə xidmətə vəzifələrə təyinatla azad edilirlər. Amma bu qayda Milli Məclis deputatlarına şamil edilmir. Qeydə alınmış namizədin işlədiyi, oxuduğu, hərbi xidmətdə olduğu idarənin, təşkilatın müdiriyyəti, hərbi hissənin komandiri namizədin qeydə alındığı gündən seçkilərin nəticələrinin rəsmi dərc edildiyi günədək ərizəsində göstərilən müddət üçün onu işdən, tədrisdən, xidmətdən, ödənilməyən məzuniyyət verilməsi əsasında istənilən gün və vaxt azad etməlidir. Bu halda müvafiq seçki komissiyası seçkilərin hazırlanması və keçirilməsi üçün bütövlükdə əsaslandırılmış qərar qəbul etməlidir.

Düzgün imzaların sayı 450-dən az deyildirsə, digər təqdim olunan seçki sənədləri həqiqiyyətə əsasən, seçki qanunvericiliyinə uyğun tərtib edilibsə, düzgün rəsmiləşdirilibsə, bu, namizədin qeydə alınmasına əsas verir.

Sından imtinaya əsaslar Seçki Məcəlləsinin 60-cı maddəsi ilə tənzimlənir. Bu əsaslara seçici imzalarını toplayarkən Seçki Məcəlləsinin tələblərinin pozulması, namizədin qeydə alınması üçün təqdim etdiyi sənədlərin düzgün rəsmiləşdirilməməsi və ya olmaması, seçici imzalarının lazımi saydan az olması halları daxildir. Namizədin, siyasi partiyanın, siyasi partiyaların blokunun seçki fondunun yaradılması qaydasının və müvafiq seçki fondunun vəsaitinin xərcənməsi qaydasının pozulması, habelə Seçki

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünlüyünün yenidən yoxlanılması üçün komissiya nəzdində işçi qrupu yaradılıb. Qrupun tərkibinə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin ekspertləri, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti, habelə Hesablama Palatasının mütəxəssisləri sırasından

imzaların və digər məlumatların düzgünl

AZERBAIJAN COP29

Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili 2024

İşlər intensiv xarakter alıb

"COP29-la bağlı işlər intensiv surətdə aparılır". Bunu ekologiya və təbii sərvətlər nazirinin müavini Umayra Tağıyeva "COP29-la bağlı beynəlxalq təşəbbüslər" müsabiqəsi ilə əlaqədar keçirilən brifinqdə deyib. O bildirib ki, iqlim dəyişmələri çox mürəkkəb prosesdir.

"Çox təəssüf ki, son zamanlar iqlim dəyişmələri əhəmiyyətinə və təsir dairəsinə görə böyük bir problemə çevrilib. İqlim dəyişmələrinin təsirlərinin azaldılması, istilik effekti yaradan qazların emissiyalarının azaldılması, eyni zamanda artıq baş vermiş və proqnozlaşdırılan iqlim dəyişmələrinə uyğunlaşma fəaliyyətinin daha da gücləndirilməsi məqsədilə Azərbaycana bütün ölkələrdən dövlət və hökumət başçıları səfər edəcəklər. Hazırda COP29-la bağlı intensiv işlər davam etdirilir.

COP29 Təşkilat Komitəsində dövlət qurumları ilə yanaşı, vətəndaş cəmiyyətinin, qeyri-hökumət təşkilatlarının, akademik dairələrin nümayəndələri təmsil olunurlar. Bu prosesin davam etdirilməsi, hazırda qeyri-hökumət təşkilatlarının (QHT) səsini eşit-

mək, onların ideyalarını nəzərə almaq üçün, eyni zamanda onların COP29 prosesinə töhfə vermələrinə şərait yaratmaq məqsədilə Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyi ilə birlikdə "COP29-la bağlı beynəlxalq təşəbbüslər" qrant müsabiqəsi keçirməyi qərara alıb", - deyə U.Tağıyeva qeyd edib.

Xatırladaq ki, BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının (COP29) Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası bu ilin noyabrında Azərbaycanda keçiriləcək. Bununla bağlı qərar ötən il dekabrın 11-də Dubayda keçirilən COP28 plenar iclasında qəbul edilib. İki həftə ərzində dünyanın mərkəzinə çevrilən Bakı 70-80 minə yaxın xarici qonaq qəbul edəcək.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişikliyi üzrə

Çərçivə Konvensiyası 1992-ci ilin iyununda Rio-de-Janeyroda keçirilən Yer Sammitində insanın iqlim sisteminə təhlükəli müdaxiləsinin qarşısını almaq üçün imzalanmış sənəddir. "COP" (Conference of Parties) abreviaturası İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının icrasına nəzarət edən ən yüksək qanunverici orqan olan "Tərəflər Konfransı" mənasını verir.

Konvensiyada 198 ölkə iştirak edir. Tərəflər başqa cür razılaşmışsa, COP hər il keçirilir. İlk COP tədbiri 1995-ci ilin martında Berlində baş tutdu və onun katibliyi Bonnda yerləşir.

Tullantıların təkrar emalı "yaşıl gələcək" in təminatına dəstək verir

Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun bərpasında dağıdılmış tikililərin qalıqlarından səmərəli istifadə olunur

Qlobal iqlim dəyişikliyi tullantıların artması, ətraf mühitin çirklənməsi, torpaqların səhrələşməsi və təmiz içməli su çatışmazlığına səbəb olur. Təbii ki, bu proses bütün dünyanı narahat etdiyi kimi, Azərbaycanda da əlaqədar qurumların gərəklı tədbirlər görməsinə tələb edir.

Vəziyyətdən çıxmağın optimal variantlarından biri tullantıların təkrar emalıdır. Təkrar emal təbii sərvətlərimizi qorumağa kömək edir, ekoloji cəhətdən təmiz və "yaşıl planet" in yaranmasında çox böyük rol oynayır. Üstəlik, bu proses təbii ehtiyatları gələcək nəsil üçün qoruyur, istehsal olunan tullantıların miqdarını azaldır və zibilxanaların həddindən artıq yüklənməsinin qarşısını alır. Təkrar emal yeni iş yerlərinin yaranmasına yol açır, xammal "ovunu" məhdudlaşdırır. Bütün bunlar Azərbaycanda ekoloji siyasətin əsas istiqamətləri olmaqla yanaşı, həm də ətraf mühitin mühafizəsinə və təbii sərvətlərdən səmərəli istifadəyə tökan verir. Nəticədə ölkə ərazisində yüksəkkeyfiyyətli ekoloji mühit və "yaşıl enej"i məkanı yaranır.

Məlumdur ki, ətraf mühiti çirkləndirən əsas faktorlardan biri də plastik qablaşdırma tullantılarıdır. Həmin tullantılar təbiətdə yüz illər ərzində parçalanmır, miqdarı isə ilbəil artır. Araşdırmalar göstərir ki, bu tullantılar düzgün idarə olunmadığından ətraf mühiti çirkləndirir, kənd təsərrüfatı torpaqlarının dərini qatlarına keçərək bitkilərin normal inkişafını ləngidir və məhsuldarlığı aşağı düşməsinə səbəb olur. Fikrimizi faktların dili ilə davam etdirək, ortaya belə bir mənzərə çıxır: ötən əsrin ortalarında dünya üzrə təxminən 1,5 milyon ton plastik məhsul istehsal olunub. Həmin göstərici 1990-cı ildə təxminən 67 dəfə artaraq 100 milyon tona çatıb. 2015-ci ilə qədər isə bu rəqəm 3 dəfədən çox artıb və təxminən 322 milyon tona bərabər olub. Plastik məmulat istehsalının belə sürətlə artması plastik tullantıların daha böyük temple çoxalmasına tökan verir.

Bu gün plastik tullantıların yaranması tempinin azalması istiqamətində mühüm addımlar atılır. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Ekoloji siyasət şöbəsinin müdiri Faiq Mütəllibov deyir: "Hazırda plastik tullantıların azaldılması və təkrar emalı üçün fəaliyyət planı həyata keçirilir. Bu plana əsasən, 37 şəhər və rayonda 250-dən çox tullantı konteynerləri quraşdırılıb. Burada əsas məqsəd plastik tullantıların çəşidlənməsi və təkrar emala verilməsidir. Müxtəlif layihələrin çərçivəsində bu proses davam edir. Bakı şəhəri

məqsədilə poliqonlara daşınıb, 47,1 faizi isə müəssisələrdə qalıb.

Tullantıların təkrar emalı və istifadəyə verilməsi işğaldan azad edilmiş Qarabağ ərazilərində də həyata keçirilir. Bu, Qarabağın yenidən qurulmasında, bərpasında bir yenilikdir. Ötən ildən Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə tullantıların idarə olunması sisteminin quraşdırılması üçün ilk addımlar atılıb. Azərbaycanda ilk dəfə olaraq Ağdam rayonunda tikinti-söküntü tullantıların təkrar emalına başlanılıb. Tullantılardan, dağıdılmış tikililərin qalıqlarından təkrar emal nəticəsində əldə olunan materiallar daha çox yol tikintisi üçün yararlıdır. Həmin materiallar yol yataqları və tametali özüil kimi istifadə olunur. Bu da sıfır tullantıya nail olmaq fürsəti yaradır. Qeyd edək ki, dağıntıların idarə olunması çox ciddi işdir. Ekologiyayə zərər vurmadan milyonlarla kub dağınıntı tikinti materialına çevirmək iqtisadiyyata da xeyir verir.

Əslində, bu proses dünya təcrübəsində illərdir mövcuddur və xeyli də gəlirlə sahə hesab olunur. Hələ 1992-ci ildə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının təşəbbüsü ilə Rio-de-Janeyro şəhərində keçirilmiş beynəlxalq konfransda səsəndirilmişdi ki, dünyanın gələcək inkişafı ilk növbədə ekoloji problemlərin necə həll edilməsindən asılı olacaq. Möhz həmin tədbirdə dünyada mövcud olan ətraf mühit problemlərinin həlli yolları çox ciddi şəkildə nəzərdən keçirilmiş və mühüm qərarlar, o cümlədən artıq bütün beynəlxalq ekoloji təşkilatların proqram sənədində çəvrilmiş "Dayanıqlı inkişaf" konsepsiyası qəbul edilmişdi. Bu konsepsiyada iqtisadi inkişafın ekoloji tarazlıqla vohdot təşkil etməsi, üstünlüyün ətraf

mühitin qorunmasına verilməsi, ekoloji problemlərin ilk növbədə həll olunması, gələcək nəsillərin imkanları məhdudlaşdırılmadan çağdaş nəsillərin rifahının yaxşılaşdırılması ön xəttə çəkilmişdi. Konsepsiyada tullantıların təkrar emal olunması da yer almışdı. Möhz həmin konsepsiyadan çıxış edərək Qarabağda tullantıların yığılması, çəşidlənməsi və təkrar emalı üçün strategiya hazırlanıb.

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, "Təmiz şəhər" ASC-nin təşkilatçılığı ilə Bakıda keçirilən "Yaşıl dünya naminə həmrəylik: dayanıqlı gələcək üçün tullantıdan dəyərə" beynəlxalq forumunda çıxış edən ekologiya və təbii sərvətlər naziri, COP29-un prezidenti Muxtar Babayevin sözlərinə görə, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə tullantıların müasir idarəetmə sisteminin qurulması üzərində fəal iş aparılır: "Tullantıların xammal kimi təkrar istifadəsi vacibdir. Ağdam rayonunda bərpası planlaşdırılan kəndlərdə pilot layihələr həyata keçirilir. Bu ərazilərdə intensiv bərpə-quruculuq işləri aparıldığı üçün özal sektorun diqqətinin artırılması da vacibdir".

Bütün bunlar onu deməyə əsas verir ki, artıq Qarabağda dağıntı və tullantılar çay yataqlarına tökülməyəcək, onların müasir dünya standartlarına uyğun istifadə olunması həyata keçiriləcək. Bu da BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasına töhfə olaraq diqqətlərdən yayınmayacaq. Bu, həm də təkrar emal nəticəsində işğaldan azad edilmiş ərazilərdə uğur əldə olunmaqla yanaşı, ətraf mühitin qorunması, ekoloji problemlərin həlli və "yaşıl" gələcəyin təmini istiqamətində mühüm addım olacaq.

Züleyxa ƏLİYEVA,
"Azərbaycan"

Cənubi Koreya COP29-da uğurlu nəticələrin əldə olunacağına inanır

"COP29-da çox vacib gündəlik kimi xüsusilə inkişaf etməkdə olan ölkələr üçün iqlim maliyyələşməsinin müzakirə edəcəyik. Çox əminəm ki, Azərbaycanın güclü liderliyi ilə biz noyabrda keçiriləcək COP29-da iqlim maliyyələşməsi məsələsində xüsusilə inkişaf etməkdə olan və həssas ölkələr üçün uğurlu nəticələr əldə edə biləcəyik".

Bu sözləri AZƏRTAC-a Cənubi Koreya xarici işlər nazirinin iqlim məsələləri üzrə müavini

misi Azərbaycana, COP29-un təşkilatçılarına uğurlar arzulayıb.

ni xanım Hyun Kim söyləyib. O, iqlim dəyişikliyinə global çağırış olduğunu və elə global fəaliyyət də tələb etdiyini deyib. Bildirib ki, BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının (UNFCCC) Tərəflər Konfransının bütün üzvləri bu istiqamətdə birlikdə söylə çalışmalıdırlar.

Ölkəmizi noyabrda COP29 konfransına evsahibliyinə görə təbrik edən Cənubi Koreya rəsmi

Cou CİNFEN: "Əminəm ki, Azərbaycanın sədrliyi ilə möhtəşəm COP29 tədbirinin şahidi olacağıq"

"Azərbaycan Prezidentinin liderliyi ilə rəhbər şəxslər, müvafiq dövlət qurumları COP29-a ciddi hazırlaşurlar. Mən çox müsbət fikirdəyəm və əminəm ki, biz Bakıda Azərbaycanın sədrliyi ilə möhtəşəm COP29 tədbirinin şahidi olacağıq".

Bu fikirləri AZƏRTAC-a Çinın Biomüxtəlifliyin Qorunması və Yaşıl İnkişaf Fondunun baş katibi Cou Cinfen söyləndirib.

O, COP29-da bütün dünya ölkələrinin fəal iştirak edəcəyinə ümid bəslədiyini deyib.

Təmsil etdiyi fondun dövlət orqanları, akademik təşkilatlar və özəl sektorla birlikdə

Çinin COP29 tədbirində iştirakına məsul qurumlardan biri olduğunu vurğulayan Cou Cinfen deyib: "Biz COP29 çərçivəsində "yaşıl" və "məvi" tematik gusələr təşkil edəcəyik. COP29 konfransının uğurla keçməsinə və onun iqlim məsələlərinin həllinə bö-

yük inkişaf gətirməsinə səbirsizliklə gözləyirik".

Bakıda keçirilən sammitdə Böyük Britaniyanın nümayəndə heyətinə kimin rəhbərlik edəcəyi məlum olub

Böyük Britaniyanın enerji təhlükəsizliyi və sıfır emissiyalar üzrə dövlət katibi Ed Miliband BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasında (COP29) iştirak edəcək.

"The Guardian" xəbər verir ki, "Ed Miliband COP29 iqlim sammitində iştirak etmək üçün noyabrda Azərbaycana gələcək. O, iqlim üzrə mühüm beynəlxalq danışıqlarda Böyük Britaniyanın nümayəndə heyətinə rəhbərlik edəcək və bütün dünyadan siyasi liderlərlə görüşəcək", - nəşr yazır.

Nəşrin məlumatına görə, Bakıda keçiriləcək sammitin gündəliyinin əsas bəndi istixana qazlarının emissiyasını azaltmaqda və ekstremal təbii şəraitin nəticələrinin öhdəsindən gəlməkdə inkişaf etməkdə olan ölkələrə kömək göstərmək məqsədilə onlar üçün iqlim maliyyələşdirməsi olacaq. "Ed Milibendin COP və bu çoxtərəfli danışıqlarla əlaqədar bütün məsələlər üzrə təsdiqlənmiş iş təcrübəsi var", - deyə "The Guardian" BMT-nin iqlim dəyişmələri üzrə Komissiyasının keçmiş icraçı katibi ("Global Optimism" analitik mərkəzinin hazırkı təsisçi tərəfdaşı) Kristian Figersdən sitat gətirir.

BMT-nin "təmiz enerji" layihələri nümayiş etdiriləcək

BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası və Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişikliyi üzrə Yüksək Səviyyəli Çempionları Qərbi Balkanlarda, Mərkəzi Asiyada, Qafqazda, Şərqi və Cənub-Şərqi Avropada qabaqcıl mərhələdə yaxşı işlənmiş "təmiz enerji" layihələrinin icrasına başlayıblar.

Renewables.az-in "Report"a istinadən xəbərinə görə, bu barədə BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyasının rəsmi saytındakı məlumatda bildirilib.

Qeyd edilib ki, layihələr qarşılıqlı gələn maliyyə forumunda dövlət və özəl investitorlara təqdim olunacaq və Bakıda keçiriləcək COP29-da nümayiş etdiriləcək.

Seçilmiş layihələr ilkin olaraq 9 oktyabr 2024-cü ildə Hamburqda keçiriləcək III Avropa Regional Maliyyə Forumunda təqdim olunacaq. Bu forumun məqsədi dayanıqlı ener-

jiyə keçidə xüsusi diqqət yetirməklə dövlət və özəl sektorun maliyyəçiləri və layihə tərtibatçıları arasında əməkdaşlığı gücləndirməkdir. Bu tədbirlə sənaye liderləri, regional inkişaf üzrə maliyyə institutları, kommersiya kreditörələri, suveren fondları, özəl kapital təminatçıları və xeyriyyəçilər bir araya gələcək.

Məqalə müəllifi qeyd edib ki, maliyyə enerji keçidində mühüm amildir. Kapitalı səfərbər etmək üçün çoxsaylı iqlim layihələrinin təşviqi vacibdir: "Bununla belə, bunun üçün siyasətçilər, maliyyə-

çilər, layihə tərtibatçıları və texniki yardım təminatçıları arasında daha səmərəli ekosistemlər və əməkdaşlıq lazımdır. Bu geniş regiondan COP28 üçün seçilmiş prioritet layihələr arasında dörd layihə orta hesabla təxminən 55% qismən maliyyələşib".

III Avropa Regional Maliyyə Forumu həmçinin "təmiz enerji", enerji səmərəliliyi, tullantıların enerjiyə çevrilməsi, sənaye karbonlaşdırılması və dayanıqlı neqliyyat sahələrində investisiya imkanlarını araşdıracaq. Müzakirələr litium, nikel, mis və nadir torpaq elementləri kimi kritik xammalların uğurlu aşağı karbon keçidinin və "təmiz enerji" həllərinin həyata keçirilməsində əsas roluna yönəldiləcək.

"Yaşıl Könüllülər" layihəsi çərçivəsində videoçarx hazırlanıb

Azərbaycan Könüllülər İctimai Birliyi tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "Yaşıl Könüllülər" layihəsi çərçivəsində videoçarx hazırlanıb.

İctimai Birlikdən AZƏRTAC-a bildirilib ki, "Yaşıl Könüllü" adlı videoçarxda bir pianoçunun barmaqlarının toxunuşu ilə insanlara musiqi zövqü yaşatdığı kimi hər kəsin də ətraf mühitə qayğı ilə yanaşıb estetik zövq yaşatmalarını istəməsindən bəhs edilir.

Layihənin rəhbəri İmaməddin Quliyev, ssenarisi Orxan Cəbbəli, quruluşçu rejissoru Emil Babayev,

operatoru İlkin Mehdiyev, montaj işi Arzum Nuruşzadə, pianoçu Səba Qafarlı, səsəndirəni isə Səma İslamızıdır.

Layihənin məqsədi gənclər arasında ekoloji məarifləndirmə işini genişləndirmək, gəncləri ekoloji sahəsində məlumat daşıyıcısı kimi formalaşdırmaqla birgə fəaliyyətə həvəsləndirmək, onları ətraf mühitin qayğısına qalmaqda təşviq etməklə əsude vaxtlarının səmərəli keçirilməsinə şərait yaratmaqdan ibarətdir. Eyni zamanda layihə 2024-cü ildə Azərbaycanla əlaqədar "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" və COP29 kimi əhəmiyyətli tədbirlərin keçirildiyi vaxtda ətraf mühitin mühafizəsinə xidmət etməklə keçiriləcək tədbirlərə dəstək olmaq məqsədi daşıyır.

Demokratiyanın iki üzü - ədalətin ikili standartı

Fransanın problemləri gündən-günə çoxalır

Makronun bərbad daxili və xarici siyasəti ölkəni ağır duruma salıb

Azərbaycan və Ermənistan sülhə doğru məqsədyönlü addımlar atırlar. Normallaşma prosesi davam edir. Bu iki ölkə arasında sülh müqaviləsinin imzalanması ilə Cənubi Qafqaz regionuna sabitlik, dinclik gələcəyinə ümidlər artır.

Öz ərazi bütövlüyünü və suverenliyini bərpa etdikdən sonra Azərbaycan işğaldan azad olunmuş ərazilərində "Böyük Qayıdış" Proqramına uyğun olaraq genişmiqyaslı bərpa və yenidənqurma işlərinə başlayıb. Artıq uğurlu nəticələr göz önündədir. Qarabağda və Şərqi Zəngəzurd erməni vandalları tərəfindən işğal müddətində dağıdılmış, yandırılmış, xarabalığa çevrilmiş kəndlər, qəsəbələr, rayonlar, şəhərlər yenidən qurulur, tikilir, bərpa edilir. Keçmiş məcburi köçkünlər öz dədə-baba yurdlarına geri dönlürlər. Beləliklə, Azərbaycan beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə əməl edərək haqqı, ədaləti bərpa edir.

Azərbaycan və Ermənistanın uzun illər davam etmiş, müharibələrə səbəb olmuş problemlərin həllinə bu qədər yaxın iken suyu bulandırmışa çalışanların ikili standartlara, müdaxilə cəhdlərinə son qoymamaları təəssüf doğurur. Belə ölkələr sırasında ən çox canfəşanlıq edən isə Fransadır. Emmanuel Makron hökuməti Cənubi Qafqaza yenidən nifaq toxumu səpmək niyyətini müxtəlif bəhanələrlə reallaşdırmağa söy göstərməklə, yaxın görünən sülh danışıqlarını əngəlləməklə, Ermənistanı açıq şəkildə silahlandırmaqla nümayiş etdirir. Halbuki bu ölkənin özünün problemləri həddindən artıqdır. Prezident Emmanuel Makron hökumətinin həyata keçirdiyi bərbad daxili və xarici siyasət nəticəsində Fransanın düşüdüğü girdab gündən-günə daha da dərinləşir.

Əslində, bu günlər Fransa üçün əlamətdar olmalıdır. Ölkə otuz iki ildən sonra yenidən Olimpiadaya evsahibliyi edir. Yarışların başlanmasına sayılı günlər qalıb. İndi qədim Parisin küçələri, gözəməli-görməli yerləri turistlərin çoxluğu ilə diqqəti cəlb etməli idi. Ancaq görünən odur ki, mötəbər tədbirə hazırlaşmaq, gələcək qonaqları layiqincə qarşılamaq Fransa üçün ikinci plana keçib. Çünki ölkənin başı daxili problemlərin yaratdığı gərginliklərdən açıqlır.

Fransa Milli Assambleyasına növbədənkonar seçkilərdə "Yeni xalq cəbhəsi" solçu koalisiyasının 182 mandata sahib olaraq üstünlüyü ələ almasından sonra çıxılmaz vəziyyətə düşən ölkənin Prezidenti Emmanuel Makron təşviş içərisindədir. Çünki onun rəhbərlik etdiyi "Birlikdə" koalisiyası Avropa Parlamentinə seçkilərdə rüsvayçı məğlubiyyətdən sonra Fransa Milli Assambleyasına növbədənkonar seçkilərdə də uğur qazana bilmədi. "Birlikdə" koalisiyası 168, Jordan Bardellanın "Milli Birlik" Partiyası 143 yer qazandı. Beləliklə, Emmanuel Makron ard-arda iki mühümi seçkini uduzdu. Ələcsiz qalan Fransa prezidenti verdiyi ilk açıqlamalarda "heç kimin qalib gəlmədiyini" böyan etdi. Emmanuel Makron "respublika qüvvələrini" ölkəni idarə etmək üçün "güclü çoxluq" yaratmağa səslədi.

Emmanuel Makronun seçkinin nəticələrini inkar etdiyini bildirən "CGT" Həmkarlar İttifaqının lideri Sofi Bine onun vəziyyəti inkar etməkdən əl çəkməli olduğunu diqqətə çatdırı: "O, seçkilərdə məğlub olub. Versal sarayına çəkilən XVI Lüdvik kimi davranır. O, ölkənin vətəndaşlarının tələblərini dinləməli və özünü dünyadan bu qədər təcrid etməməlidir".

Fransa prezidentinin verdiyi açıqlamalar yeni seçilmiş parlament assambleyasının toplanacağı gün - 18 iyulda etirazlara çağıran "CGT" Həmkarlar İttifaqı da daxil olmaqla, fransız cəmiyyətinin qəzəbinə səbəb oldu. CGT bəyanatında qeyd etdi ki, hökumətin formalaşdırılmasını tələb etmək üçün etiraz aksiyaları prefekturaların, dövlət orqanlarının və Milli Assambleyanın binası qarşısında keçirilməlidir.

Olimpiya Oyunları isə iyulun 26-dan başlayaraq avqustun 11-dək davam etməlidir. Ancaq ölkədə baş verən hadisələr söyləməyə əsas verir ki, Emmanuel Makron hakimiyyəti Yay Olimpiya Oyunlarında çox ciddi sınaqlara üzləsəçək.

Beləliklə, Fransa hökumətinin daxili və xarici siyasətindəki uğursuzluqların yaratdığı uçurum dərinləşməkdədir.

Fransanın Afrikadakı siyasətini tənqid etdiyinə görə, Kemi Seba təxəllüsü ilə tanınan publisist Stello Jill Rober Kapo Kichini ölkə vətəndaşlığından məhrum edilib. Rusiya Federasiyası Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova bildiri: "Paris hansı günahlarına görə məşhur ictimai xadimi vətəndaşlıqdan məhrum etdi? İstər inanın, istərsə inanmayın, Fransanın Afrikadakı siyasətini tənqid etdiyinə görə. Baxmayaraq ki, hətta Makronun tərəfdarları da Yelisey sarayının Afrika ilə bağlı xarici siyasətini yaltaq epitetlərə layiq kurs adlandırma bilmirlər".

Mariya Zaxarova onu da nəzərə çatdırıb ki, Fransanın "Le Figaro" nəşri publisisti xarici agent adlandırıb: "Nə demokratiya və sözlə əzadlıq ilə bağlı ənənəvi fransız təsəvvürləri, nə də tolerantlıq və insan hüquqlarına hörmət edilməsi üzrə müasir şərhlər Parisi Kemi Sebanın "Neqrofob neokolonializm" adlandırdığı sindromdan xilas edə bilməyib".

Demokratiya maskasını daxili və xarici siyasətində yol verdiyi haqsızlıqlarla, ədalətsizliklərlə, hətta cinayət əməlləri ilə yırtan, əsl simasını göstərən Fransa hökuməti bununla ən böyük zərbəni özünə vurur. Həmin zərbələrin ağırlarını çəkən, ağır vəziyyətə düşən isə yalnız Fransa hökumətinin müstəmləkə altında saxladığı ölkələrin xalqları deyil, həm də fransız xalqıdır.

Zöhrə FƏRƏCOVA,
"Azərbaycan"

Trampın dəstəkçilərinin sayı artır

Sabiq prezident əvvəlki əleyhdarını vitse-prezidentliyə namizəd göstərdi

İyulun 15-də Respublikaçılar Partiyasının Miluoki şəhərində keçirilmiş qurultayında noyabrın 5-nə təyin edilmiş prezident seçkilərinə Donald Trampın namizədliyi rəsmən irəli sürüldü. Yəni Tramp prezidentliyə namizəd olmaq üçün partiyasından yətarincə səs toplaya bildi.

Ümumiyyətlə, ABŞ-də iyulun 13-də seçki kampaniyası çərçivəsində seçicilərlə görüşdə çıxışı zamanı sui-qəsdə uğrayan Donald Trampın seçkilərdə qalib gələcəyi proqnozlaşdırılır. Ekspertlər bu hadisədən sonra sabiq prezidentin şansının artdığını vurğulayırlar. Onun rəqibi, hazırkı prezident, Demokratlar Partiyasından Co Baydenin seçkilərdə rəsmən namizəd olması isə partiyanın avqust ayında keçiriləcək qurultayında məlum olacaq.

Son hadisələrdən sonra Bayden tərəfdarlarının sırası seyrəlməkdədir, onu hətta ən yaxın dəstəkçiləri də tərk ediblər. Bununla bağlı müxtəlif mülahizələr mövcuddur.

Sabiq prezidentin müdafiəsi gücləndirilib

Seçki öncəsi kampaniyanın davam etdiyi bir vaxtda, həmçinin Pensilvaniyada Trampa qarşı törədilən sui-qəsdin araşdırılması da davam etdirilir. Sabiq prezidentə qarşı törədilən sui-qəsdin bəzi təfərrüatları da ortaya çıxıb.

Belə ki, atəş səsi eşidilməzdən bir qədər əvvəl mitinq iştirakçıları yaxınlıqda binanın damına çıxan şəxsi görüb və yerli polisə xəbərdarlıq ediblər. Polis əlində tüfəng olan terrorçu ilə damın üstünə çıxarkən qarşılaşıb, Tomas Metyu Kruks isə sürətlə Trampa tərəf atəş açıb. İlk atəş açıldıqdan dərhal sonra qarşı damda mövqə tutan snayperlər onu vuraraq öldürüblər.

Məhkəmə ekspertləri hücum zamanı üç ayrı silahdan atəş açıldığını bildirirlər. Qeyd olunur ki, ilk üç atış bir silaha, sonrakı beş atış isə digər silaha uyğundur. Son eşidilən atəş isə üçüncü silahdan açılib.

ABŞ rəsmiləri Kruksun hücumdan 48 saat əvvəl nə etdiyini də müəyyənləşdirməli. Məlum olub ki, o, atış poliqonuna gedərək saatlarla orada qalıb və 1,5 metrlik nərdvan, 50 güllə alıb. Ertəsi gün Trampın seçki kampaniyasına gedən və aldığı nərdvanla dama çıxan Kruks daha sonra sui-qəsdə cəhd edib.

Bununla yanaşı, onun telefonunda, evində aparılan araşdırmalar nəticəsində heç bir dəlil tapılmadığı bildirilir. Evində 20-dən çox silah olan Tomasın onların hamısını qanuni yolla aldığı vurğulanır. Sui-qəsdə cəhd edən Tomas 2022-ci ildə Bet-hel Park liseyini bitirib.

Məlumatlara əsasən, Kruksun adı Respublikaçılar Partiyasının üzvlük siyahısındadır. Hücumu törətdiyi deyilən Tomasın Trampı və onun seçki mitinqini niyə hədəfə aldığı hələlik məlum deyil.

Sui-qəsd cəhdindən sonra ABŞ Məxfi Xidməti hazırda prezidentliyə namizəd olan Donald Trampın mühafizəsini gücləndirib. Bu barədə Məxfi Xidmətin rəisi Kim Çitl bildirib. Çitlin sözlərinə görə, sabiq prezidentin etibarlı mühafizəsini təmin etmək üçün şənbə günündən etibarən təhlükəsizlik tədbirlərinin detallarında dəyişikliklər edilib.

Tramp seçilsə, ABŞ-nin vitse-prezidenti kim olacaq?

Hər kəsə Donald Trampdan maraqlı gözlədiyi məlumatlardan biri də onun vitse-prezidentliyə namizəd olaraq kimin adını çəkəcəyi idi. Qurultaydan əvvəl o, sosial şəbəkə hesabında paylaşım edərək bu vəzifəyə Respublikaçı Ohayo senatoru Ceyms Devid Vensin namizəd olduğunu açıqlayıb.

Sabiq prezident paylaşımında qeyd edib ki, bir çoxlarının qeyri-adi istedadlarını düşünüb və nəzərdən keçirdikdən sonra ABŞ-nin vitse-prezidenti vəzifəsinə ən uyğun şəxsə Ohayo ştatının senatoru Ceyms Devid Vensin olduğunu qərar verib.

1984-cü il təvəllüdlü Ceyms Devid Vens Ohayoda anadan olub və orta təhsilini başa vurduqdan sonra ABŞ ordusunda qoşulub, 2005-ci ildə İraq müharibəsində döviz piyadası kimi döyüşüb. Ohayo Dövlət Universitetində bakalavr təhsilini tamamlayan Ceyms daha sonra Yale Hüquq məktəbini bitirib. Əvvəllər tənqidi çıxışları ilə yadda qalan, Trampın əleyhdarı olan, onu "Amerikanın Hitleri" adlandıran Vens 2022-ci ildə Ohayo senatoru seçilərək siyasi arenaya gəlib. O vaxtdan isə "siyasət"ini dəyişərək Donald Trampı dəstəkləməyə başlayıb.

Əsmər QARDAŞXANOVA,

"Azərbaycan"

Hayastanda iki revanşist qüvvə birləşir

Kilsə Paşinyana qarşı indi də daşnaklarla birgə hərəkət etməyi planlaşdırır

Hayastanda etirazlar fonunda siyasi böhran gündən-günə kəskinləşir. Bu, həm də sosial-iqtisadi vəziyyətin daha da ağırlaşmasına səbəb olur.

Revanşistlər baş nazir Nikol Paşinyanı hakimiyyətdən uzaqlaşdırmaq üçün dəridən-qabıqdan çıxırlar da, hələ ki, heç bir nəticəyə nail ola bilmirlər. Keçmiş hərbi xunta etirazlarına əsas kimi hakimiyyətin yürütdüyü uğursuz siyasəti göstərir. Onlar iqtidardan xarici siyasətinin ölkəni uçuruma sürüklədiyini, dövlətçiliyin itirilməsi ilə üz-üzə qoyduğunu iddia edirlər.

Bu arada erməni Apostol Kilsəsinin rəhbəri II Qareqin Dəşnakşütun Partiyasının birlo nümayəndəsi (partiyanın idarəedici orqanıdır - red.) Akop Ter-Çaçaturyan görüşüblər. Görüşdə əsas müzakirə mövzusu regional hadisələr, xarici çağırışlar, Ermənistanın qarşısında duran problemlər və daxili siyasi situasiya olub. Tərəflər həmçinin Qarabağ ermənilərinin haqlarının müdafiəsi ilə bağlı proqram dəstəyi davam etdirəcəklərini bildiriblər. Bundan başqa,

onlar Hayastanla-diaspor arasında əlaqənin gücləndirilməsi gərəkliliyini bildiriblər.

Qeyd edək ki, kilsə və daşnaklar son bir ildə müttəfiq kimi hərəkət etməyə başlayıblar. Adətən daşnaklar Ecmədzinə güvənmir və onun Kilikiya Katolikosluğu ilə hərəkətinə üstünlük verirlər. Qalstanyanın etirazlarından sonra daşnaklar Ecmədzinlə yaxınlaşaraq Bakı ilə İrəvanın barışıq prosesinə mane olmağa cəhd edirlər. Daşnaklar bu baxımdan diaspor daxilində də Paşinyana qarşı təbliğatı artırır və böyük nəticələr əldə ediblər. Akop Ter-Çaçaturyanın katolikosla görüşməsi isə daşnakların bundan sonra da kilsə ilə birgə hərəkət edəcəyini deməyə əsas verir.

Bununla yanaşı, İkinci Qarabağ müharibəsində, daha sonra tərxiatlar nəticəsində ölmüş hərbiçilərin valideynləri də İrəvanda dövlət qurumlarını qarşısında aksiyalar təşkil edirlər. Hayastan İstintaq Komitəsinin binası qarşısına toplaşan valideynlər komitə sədri ilə görüşmək istəyirlər. Döyüşdə yaralanmış hərbiçilər Merix Naumyanın atası deyib ki, 44 günlük müharibədə əlil olmuş, amma tibbi-sosial ekspertiza zamanı hüquqlarının pozulmasından şikayət edən

xeyli sayda hərbiçilər var. Müharibədə ağır yaralanmış həmin şəxslər şikayət edirlər ki, ekspertizanın gedişində ekspert komissiyalarının qərarı anormal qaydalarla verilir. Yəni onlar 1-ci qrup olsalar da, 3-cü qrup üzrə əlillik alırlar. Bir çoxu isə ümumiyyətlə, əlil statusu ala bilmir.

Bütün bunların fonunda Hayastanda sosial-iqtisadi durum getdikcə ağırlaşmaqda, ölkədə yaşanan tənəzzül durmadan genişlənməkdədir. Bu əsnada sadə vətəndaşların vəziyyəti daha da pisləşir ki, bu da ölkədə müşahidə olunan sosial narazılığın artmasına rəvac verir. Hazırda əhalinin durumu olduqca acınacaqlıdır. Onlar böyük səfəlat içində yaşayırlar, gündəlik ərzaq almağa pul tapmaqda belə çətinlik çəkirlər. İndi Hayastanda əhalinin böyük əksəriyyəti banklara borcludur. Bank faizləri isə kifayət qədər yüksəkdir.

Bütövlükdə bütün bunlar Hayastanın böyük tənəzzül yaşadığını göstərir.

Elçin CƏFƏROV,
"Azərbaycan"

Avropa iqtisadiyyatı tənəzzüldədir

Yanlış yanaşma tezliklə daha ağır nəticələrə gətirib çıxaracaq

Avropanın gələcəyi nikbinlik doğurmur. Bu, ümumi rifah vədədən Avropa İttifaqının böhranı ilə əlaqələndirilir. Bununla belə, avropalılar hələ də sadələşməsinə inanırlar ki, tərəqqi əmək və məhsuldarlığın artımı hesabına deyil, gələnlərin yenidən bölüşdürülməsi yolu ilə əldə edilir.

Avstriyalı analitik Kristian Ortner hesab edir ki, bu köndən yanlış yanaşma çox tezliklə kədərlə nəticələrə gətirib çıxaracaq. Sahibkarların, menecerlərin və iqtisadçıların çoxsaylı xəbərdarlıqları Avropa İttifaqının vətəndaşlarının və seçicilərinin əksəriyyətini hələ də inandırma bilməyib ki, Avropa iqtisadiyyatı çökmək təhlükəsi ilə üz-üzədir və ənənəvi firavanlıq tezliklə itiriləcək. Belə qənaətlə gəlinir ki, uzunmüddətli rahat həyat avropalıları tənqidi düşünmə tə-

zindən məhrum edib. Onlar hələ də rifahın yuxarıdan verilmiş hədiyyə olduğunu inanırlar və ağıllarına belə gətirə bilmirlər ki, sadəcə bir neçə yanlış siyasi qərar həyatlarını dərhal alt-üst edə bilər.

İsveçin "Ericsson" holdinqinin idarə heyətinin sədri Börje Ekholm Londonda çıxan "Financial Times" qəzetinə verdiyi müsahibədə qitənin perspektivindən danışarkən bildirib ki, Aİ dövlətlərinin bütün prosesləri tənzimləmək və nəzarətdə saxlamaq istəyi Avropanı iqtisadi baxımdan "əhəmiyyətsiz" edib.

Avropadan hasilatın geri çəkilməsi prosesi sürətlə getsə də, görünür, heç kim bundan narahat deyil. Onilliklər boyu sol-liberal təlqinlər rifahın sənaye və ticarət artımı ilə deyil, yenidən bölüşdürülməsi yolu ilə yaradıldığına kor-koranə inanən bir nəsil formalaşdırıb. Hətta əksinə, sol təmayüllü liberallar və "yaşıl siyasətçilər" arasında ciddi şəkildə inananlar var ki, sənaye istehsalının azalması müsbət haldır, çünki bu, CO₂ emissiyalarını azaldır.

Ortnerin fikrincə, belə bir təsəvvür yaranır ki, avropalılar ruhi xəstələrin hakimiyyəti ələ keçirdikləri dəlihanada yaşayırlar və yoxsullaşmanın onların əsas siyasi məqsədli olduğunu böyan edirlər. Təəssüf ki, bu yanaşma xəstə təxəyyülün məhsulu deyil, əslində çoxdan reallığa çevrilib. Beynəlxalq investorların bu mənfi tendensiyanı nəzərə almalı və Avropa elminə və istehsalına qoyulan sərmayələri daim azaltmaları buna sübutdur. Son onillik ABŞ və Avropa arasında dərinləşməyə davam edən böyük uçurumu nümayiş etdirib. Əgər 2010-cu ildə ABŞ və Aİ-nin ÜDM-i təxminən bərabər idisə, hazırda ABŞ bu göstərici üzrə Avropanı 30 faiz qabaqlayır. Bütün bunlar onu göstərir ki, Avropanın deqradasiyası davam edir. Bu prosesin orta statistik avropalıya dərhal görünməməsi şüurun və rəsmi təbliğatın ətəli ilə izah olunur. Qərbi Avropada gənclər "yaşıl inqilab"ın onlara firavanlıq gətirəcəyi ilə bağlı yalan illüziya verilir.

Qeyd olunduğu kimi, Avropadakı siyasi qüvvələrin heç biri yaxınlaşan təhlükəyə insanların gözüni açmağa çalışmır. Hətta mühafizəkar partiyalar da sosialist dünyagörüşü virusuna yoluxublar və "zəncirlənmiş" məhsuldar qüvvələri azad edə biləcək radikal iqtisadi islahatları rədd edirlər. İndiki Avropa İttifaqında bu, sadəcə olaraq, ağılaşmıqdır. Buna görə də aktiv gənə avropalılar öz çantalarını yığıb köhnə qitəni tərk edirlər, çünki onlar şəxsi və peşəkar inkişaf üçün heç bir perspektiv görmürlər.

Alman iqtisadçı alim Henrik Müller "Manager Magazin" nəşrinin səhifələrində əhalini sosial apatiyanın bürüdüyünü qeyd edir. Kasıb olsa da, insanlar dəyişiklikdən qorxur və indiki vəziyyətə təslim olurlar. Bəs bu dərğunluğun səbəbi nədir? Professorun fikrincə, insanlar deqradasiya rejimini "yeni normalıq" kimi qəbul edirlər və bioloqların dili ilə desək, sadəcə olaraq sosial anabioz halına düşürlər.

Beynəlxalq təşkilatların nüfuzunun getdikcə azaldığı bir zamanda Aİ ölkələri çətin vəziyyətdədir. Qoca qitənin dünyada rolu getdikcə azalır, Avropa İttifaqı təcridcən ifrat sağçı və milli-populist qüvvələrin hakimiyyəti ələ keçirdiyi bürokratik və qeyri-şəffaf bir struktura çevrilir.

Rizvan CƏFƏROV,
"Azərbaycan"

